

Luceafărul

Revistă săptămânală pentru
literatură, artă și politică

Director: Octavian Goga ■■■

Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

An. XI. Nr. 15. Vol. I.

■ ■ Cuprinsul: ■ ■

Octavian Goga .	Starea materială a preoților și protopopilor noștri.	Yeniamin Negru	Păcatul.
I. U. Soricu . .	Cătră Sulpicia (poezie).	Ion Borgevanu .	La Gheorghe Enescu.
I. N. Părvulescu	Cântec (poezie).	A. Olteanu . . .	Sonnet.
		I. Agârbiceanu .	Povestea unei vieți (roman).

Cronici: Ion Gorun: Viața politică. Stagiunea teatrală. Jocul de-a revistele. Insemnări: Gheorghe Enescu. Pribeag... Nu credem! Spre orientare. Consecvența Gazetei. Supărare. Biserica Bucovinenilor. Felicitări... Cooperativele sătești. Episcopia gr.-cat. ungurească. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Gheorghe Enescu.

Sibiu, 8 Aprilie v. 1912

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Clura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimlu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. I. Mateiu, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Clucinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Săulescu, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 20 cor. 6 luni 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor.

România și în Străinătate:

1 an 25 cor. 6 luni 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Librăria lui W. Krafft în Sibiu.

Almanahul scriitorilor dela noi. Anul I. Cor. 1.60.

Balade și idile de G. Coșbuc. Ed. nouă (V.) Cor. 3.—.

Conștiința națională, conferință de I. Ursu. Cor. —.50.

Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor, cu mai multe figuri în text de D. Alexandrescu. Cor. 2.50.

Dela Sibiu la R.-Vâlcea de T. R. Popescu. Cor. 1.20.

Diagnoza. Studiu asupra situațiunii politice a Românilor din Ungaria de Dr. E. Babeș. Cor. 2.—.

Din Carpați, excursiuni în munții Cibinului, Făgărașului și Brașovului de T. R. Popescu. Cor. 2.—.

Doctorul de casă sau Dicționarul sănătății. Impodobit cu 315 chipuri de Dr. V. Bianu. Cor. 14.—.

Linște. Trubadurul. Stăpâniă odată. Povestiri de Delavrancea. Cor. 2.50.

Măria Sa „Ogorul“, roman social de Rădulescu-Niger. Cor. 4.—.

Noi tinerii! Problemă pe care și-o pune orice tânăr înainte de căsătorie de H. Wegener. Trad. cu învoirea autorului de N. Petrescu. Cor. 1.50.

Oameni cari au fost. Amintiri și comemorări de N. Iorga. Cor. 3.50.

Quo vadis, roman din timpurile lui Nerone, ed. ilustrată de H. Sienkiewicz. Cor. 4.50.

Raportul dintre religie, știință și societate de Dr. O. Suci. Cor. 1.—.

Razna... de D. R. Rosetti. Note din călătorie cu o scrisoare de N. Iorga. Cor. 3.—.

Sibiul, călăuză ilustrată p. excursioniști de T. R. Popescu. Cor. 1.—.

Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată de I. Stanca. Cor. 1.—.

Schițe și nuvele inedite de I. Russu-Șirianu. Cor. 1.50.

Sfaturi prietenești pentru țăranul român. Ediția a doua a scrierii „Cel ce muncește izbutește“ de At. Gherman. Cor. 1.20.

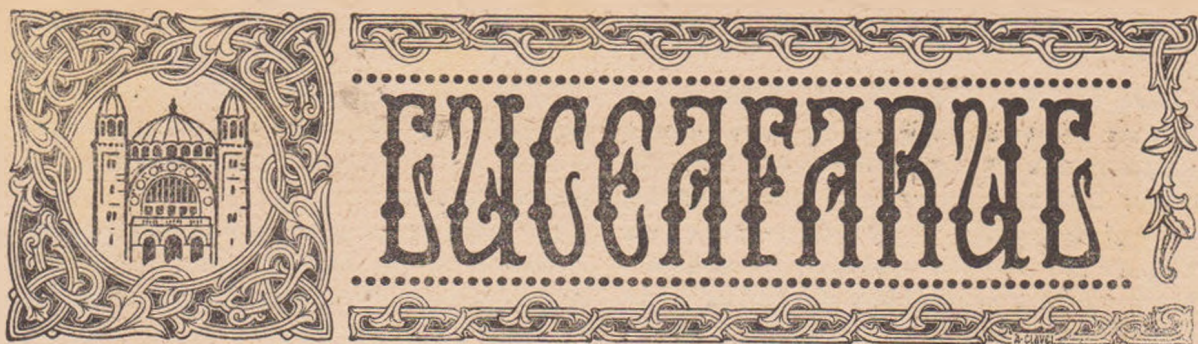
Teatru de familie, 12 piese cuprinzând monologuri și scene pentru conservatorul de declamație de D. Th. Speranția. Cor. 2.—.

Vinul și industriile accesorii vinului de M. Popescu. Cor. 1.50.

Expedierea se face mai ușor trimițându-se banii înainte, adăugându-se la prețul cărții încă 20—40 fil. pentru expedierea francată.

Cereți catalogul nou apărut.

Catalogul la cerere gratis și franco.

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Starea materială a preoților și protopopilor noștri.¹⁾

De Octavian Goga.

Aș dori în cele următoare să fac o seamă de reflexii asupra condițiilor de viață ale preoțimii noastre și să prezint la urmă câteva propuneri cari realizându-se ar putea contribui încâtva la îmbunătățirea sorții materiale a clerului. Nu cred că e de lipsă să relev din acest prilej însemnătatea istorică a tagmei preoțești la noi, doar cu toții suntem pătrunși de adevărul, că din cele mai depărtate vremuri și până în zilele noastre neamul românesc a fost călăuzit de preoțime, — care și astăzi e cel mai de căpetenie factor îndrumător în viața poporului nostru de țărani. „O istorie de sate și de preoți e istoria Ardealului românesc“ scrie undeva cu multă dreptate neobositul cercetător al trecutului nostru, d-l Nicolae Iorga.

Problema pe care vreau s'o ating nu e deci importanța cunoscută și netăgăduită a preoțimei ci mijloacele prin cari se asigură existența materială a acestei clase de cărturari și întrucât aceste mijloace mai sunt în zilele noastre compatibile cu prestigiul ei moral.

Știm cu toții că influințele culturale și economice ale vieții moderne ating neamul nostru abia în ultimele decenii, când cu toată vitregia regimului politic de care ne împărtășim, desrobiți fiind din jugul instituțiilor feudale, începem să ne atașăm la un progres cultural. Până bine de curând am bătut acelaș drum din bătrâni, am fost un popor de țărani lipsiți de orice ocrotire politică, părăsiți de nobilimea care s'a desnaționalizat de de-

mult și îndrumați de capul nostru spre matca îngustă a unui traiu primitiv-patriarhal de săteni agricultori. În toate manifestațiile de viață noi resimțim încă impulsurile tradiționale ale acestei vieți, impulsuri cari astăzi, când condițiile culturale se schimbă, încep să sufere modificări treptate.

Preotul trecutului nostru cu toate atribuțiile tagmei lui e strâns legat de rostul patriarhal al vremilor de demult. Nici prin pregătirea lui culturală, nici prin starea lui materială el nu cade departe de parohienii cărora le cetește povețele sfinte ale molitfelnicului. El duce aceeaș viață sufletească, cu aceleași trebuințe, cu aceleași frământări ca și țărani al căror cuminte sfătuitor este și cu cari viețuiește în strânsă apropiere, împărtășindu-se deopotrivă de acelaș fior mistic al credinței din străbuni... Exigențele lui culturale și necesitățile de ordin material nu i se prea deosebiau de rostul gospodăriilor țărănești mai bine orânduite. Trăiește doar aproape până în zilele noastre venerabila figură a preotului de legea veche, moșneagul cu barba albă, îmbrăcat în straie țărănești, care între bătrânii satului e nestorul îndrumător...

Știm cu toții că și dânsul ca și ceilalți țărani purtă o gospodărie de mic agricultor, care putea împăcă odinioară nevoile zilnice ale unei vieți de sătean modest. Pentru slujbele preoțești eră retribuit după normele unor stări primitive, cât cu bucate, cât cu bani mărunți, contribuția măsurată a bietului om

¹⁾ Dintr'un discurs rostit la Sinodul arhiepiscopical.

sărac. Pe vremea episcopului Varlaam s'a statorit „simbria“ popească, a cărei formulă caracteristică se potrivește până la zilele din urmă: „O clai de grâu și una de ovăs, și o zi de coasă și una de secere, un caș de Sâmpetru, doi potori sau potronici de Paști afară de plata pentru slujbe“. Acesta e vechiul tipic cunoscut și nouă cari nu suntem străini de stările preoției.

Împrejurările vieții tradiționale însă s'au schimbat în mod rapid în timpul din urmă, când smulgându-ne în pripă din iobăgie am început să primim zi de zi formele progresului occidental. Începe să se modifice puțin pe aici, pe colo și starea țărânimii, dar mai ales s'a schimbat pe dea'ntregul aspectul cultural al tagmei preoțești. Preotul din zilele noastre nu se mai aseamănă cu înaintașii săi. El nu mai e produsul unui mediu patriarhal ci e un intelectual purtat prin școli, cu sufletul plămădit din îndrumările unei educații moderne, care simte în mod firesc exigentele curente ale societății culte. Cu schimbarea stării culturale se schimbă fatalmente și necesitățile materiale ale vieții.

Din nerorocire însă vremea noastră de prefacere n'a putut creă încă un echilibru prielnic pentru aceste stări de lucruri schimbate. Preotul nostru e pus de obicei în fața unor relații de viață primitivă, cari nu corespund nici trebuințelor celor mai elementare ale unui intelectual, nu-i pot asigura un rost material al traiului și-i pricinuesc de multeori grave perturbații de ordin moral...

Trebuie să ne dăm seama că tânărul absolvent de teologie din zilele noastre nu se mai poate întoarce la coarnele plugului, nu mai poate trăi din câteva sute de florini pe an și are alte norme de apreciere a obolului țărănesc cu care i se retribuiesc îndatoririle profesionale. E un lucru elementar acesta și a fost firesc ca statul să vie în ajutorul tagmei preoțești prin legea „congruei“, rupând o sumă oarecare din buget pentru a-i înlesni condițiile de traiu. Această retribuțiune însă care completează astăzi venitul preoțesc pentru unii la 1600 cor., pentru alții abia la 800 cor. e minimală și

nu e în raport cu importantele servicii ale preoției, aduse societății și deci statului care e dator să înlesnească vieța elementelor de progres în țară.

De aceea zi de zi auzim tot mai multe nemulțumiri și pe alocurea deslușim accente de amărăciune. Preoțimea noastră se plânge cu drept cuvânt că nu mai poate trăi. Am înaintea mea tocmai un „memorand“ al preoților ortodocși din tractul Lugoșului către sinodul eparhiei Caransebeșului „pentru îmbunătățirea dotațiunii preoților“ în care se spun într'un stil lapidar adevăruri dureroase: „Astăzi timpurile s'au schimbat; singură dotațiunea preoției e tot cea înainte cu sute de ani. Nu e de mirare, dacă preoțimea aproape tânjește în cea mai oarbă mizerie... Preotul prin dotațiunea sa slabă, își pierde tot idealismul, îl deprimă mijloacele cari îi lipsesc la creșterea familiei sale și adeseori prin ocupațiune laterală, de multeori chiar dejositoare, trebuie să-și câștige hrana și îmbrăcămintea pentru sine și familia sa“...

Astfel glăsuește „memorandul“ în care se amintesc în treacăt „mijloacele de dotațiune“ ale clerului dela sate din cari putem desluși anachronismul stărilor dela noi. Ni se spune că din petecul de pământ, care este „porțiunea canonică“ nu se poate trăi „fiindcă lucrătorii s'au scumpit și sesiunea, din cauza neproductivității, sau nu o ia nimeni în arândă, sau nefiind lipsă de pământ, n'o poate exarândă decât pe un bagatel“. Ne arată nepotriveala „birului“ preoțesc în zilele noastre: „căci unde s'a și pomenit la preoțimea altor confesiuni, ca preotul să plece cu sacul, în rând cu văcarul satului, dela casă la casă, ca să-și încasseze competențele?“ Ne vorbește de reducerea venitelor stolare, de mizeria locuințelor parohiale, de insuficiența „congruei“ și roagă sinodul la al cărui „sentiment de umanitate“ apelează, să stăruie la ministru pentru ridicarea salariului preoțesc.

De sigur că e justă această plângere și-mi consider de-o datorie să atrag atenția asupra ei. Venind însă vorba de anachronismul acestor stări, nu pot trece cu vederea aspectul vulgar ce ne oferă uneori o parte din așa numitele „venituri stolare“. De sigur că se banalizează prestigiul moral al serviciului divin prin crei-

țarii cu care se plătește o slujbă... Cei cari am trăit în apropierea patrafirului cunoaștem tragedia lui, știm că de câteori trebuie să roșască preotul, când după o cetanie din molitfelnic cutare babă îi întinde o piesă de zece bani... Știm că nota mistică a mirului e tulburată de sunetul brutal al crețarului care cade în tipsia întinsă... De aceea trebuie să ne năzuim din toate puterile, ca aceste resturi de stări primitive să le înlăturăm și să păzim astfel nimbul moral al bisericii noastre. Ar fi un prilej de interesante constatări sociologice dacă am avea în fața noastră o scală a acestor soiuri de retribuțiuni în veacul al douăzecilea...

Prezint deci următoarea propunere onoratului Sinod:

Să se aleagă o delegațiune din sânul sinodului, care în frunte cu Exelența Sa Mitropolitul să prezinte ministrului de culte un memoriu în care arătând insuficiența mijloacelor materiale ale preoțimii, să ceară urcarea salariului preoțesc din bugetul statului la suma minimală de coroane 2400 la an, retribuție egală pentru toți preoții.

Să fie însărcinat Consistorul a face prin organele sale o anchetă, care să statorească diferitele categorii ale venitelor stolare la preoțimea de astăzi, să pregătească pe baza aceasta un proiect pentru uniformizarea lor și desființarea acestora cari nu sunt compatibile cu prestigiul moral al tagmei preoțești!

Despre aceste să se raporteze în sesiunea viitoare a Sinodului arhidiececan.

*

În legătură cu aceste mă cred dator să atrag atenția și asupra situației materiale deplorabile în care se găsesc reprezentanții clerului nostru superior: protopopii asemeni condamnați de împrejurări la vulgarizarea prestigiului lor de dignitari bisericesti...

Știm că prin hotărîrea sinodului arhidiecezan Nr. 116 din anul 1900 s'a votat pe seama protopopilor, parte dela tract, parte din

fondul general, o remunerație de 1000 cor. pe lângă salariul lor de parochi... De atunci, de 12 ani, nu s'a mai făcut nici o îmbunătățire, afară de „adausul de scumpete“ de 15 procente, deci încă 150 coroane. Li s'a dat însă drept venit „taxele pentru vizitațiunea canonică odată pe an“ și „accidenții, exmisiuni, asistări la examene“, cari se plătesc dela comuna bisericească...

Ceeace am spus despre vulgarizarea prestigiului preoțesc pe urma unora din veniturile stolare se poate spune cu drept cuvânt și despre demnitatea protopopilor în cele mai multe cazuri compromisă când din prilejul unei vizitațiuni canonice trebuie să-și încasseze diurnele din cassa bisericii... Ca să-și plătească trăsura, ca să-și acopere cheltuielile efective, protopopul, care vine în calitate de șef bisericesc, trebuie să-și degradeze prestigiul și să facă apel la vistieria pururea goală a bisericii din sat... Câte momente penibile nu procură astfel de vizite, cari apar în fața țăranilor nepricepuți ca niște prilejuri de spoliațiune și cât de jalnică e situația bietului dignitar încins cu brâu roșu de mătăasă, când epitropul înghite sec și tușește cu ochii în pământ: N'avem nimic în lada bisericii, părinte protopoape...

Trebuie să ne ferim clerul superior de asemenea acte de umilință și de aceea prezint Onoratului sinod următoarea propunere:

Punctele b) și c) din hotărîrea sinodală Nr. 116, 1900 se eliminază și se scot din vigoare, iar protopopilor li se votează din fondul general administrativ o retribuțiune anuală de 300 coroane în protopopia-tele sub 20.000 suflete și 400 coroane în cele cu peste 20.000. Această retribuțiune să înceapă în anul 1912 și să se plătească în rate semestrale decursive. Protopopii se angajază în schimb să viziteze școalele și bisericile de câteori cere trebuința, deasemeni să conducă examenele școlare, neavând dreptul de a încassa diurne afară de alegerile de preoți sau învățători când li se cuvine retribuțiunea statorită după munca lor.

Realizându-se această propunere care ar reclama cam 12.000 coroane din interesele fondului general administrativ care astăzi capitalisează peste 51.000 cor. cred că am aşeza autoritatea morală a protopopilor noştri pe-un pedestal mai sigur şi mai înalt.

Cred că Onoratul sinod va aprecia aceste propuneri cari nu izvorăsc decât din respectul ce port pentru tagma preoţească a cărei soartă ne îngrijeşte pe toţi deopotrivă şi al cărei nimb moral trebuie să-l păstrăm neatins.

Cătră Sulpicia.

Sulpicia, tu ți-ai uitat de tine,
Te fură vraja vorbelor ce mint.
Sulpicia, te duc pe căi streine
Poetele din Lesbos şi Corint.

De când în capul mândrelor Romane
S'au pripăşit ai artei gărgăuni,
Sub ploaia loviturilor duşmane
Noi am pierdut atâtea legiuni.

De-atunci porni revolta în centurii,
De-atunci intră desfrâul în senat,
Şi nu s'au mai născut de-atunci Veturii,
Şi n'a mai venit nici un Cincinat.

Ce-mi pasă mie că tu cânti mahnirea,
Pe care-o poartă Hymen pentru voi? —
Republica îşi pierde strălucirea:
Noi vrem legionari! Noi vrem eroi!

Nu-i pieptul tău făcut să-l sângereze
Dureri cântate de Zoilii greci,
Tu ai un sân merit ca să lăpteze
Vitejii cari ne vor trăi în veci.

N'auzi în zare sunet de baliste,
De haste cari în scuturi se lovesc?
Sulpicia, dar versurile-ţi triste
Tu nu 'nţelegi că azi ne umilesc?

A noastră e puterea 'nvingătoare.
Părintele Anchise ne-a merit
Să 'ngenunchem trufaşele popoare
Dela Apus şi pân' la Răsărit.

Dar nu uită că nu femei ca tine
Au dat Cetăţii falnicii eroi. —
Cornelia ar plânge de ruşine,
De-ar mai trăi acuma printre noi.

Să cânte măscăricii în arene,
Pe ei să-i amăgească vraja serii!
Sulpicia, nu cântec de sirene,
Ci dă-ne nouă Flavii şi Tiberii!

Căci de când mintea mândrelor Romane
A ocrotit ai artei gărgăuni,
Sub ploaia loviturilor duşmane
Noi am pierdut atâtea legiuni!

I. U. Soricu.

Cântec.

În seninul unui zâmbet
Am crezut odinioară,
Şi 'ndemnat de-un gând sfielnic
Am iubit întâia oară;

Dar s'au stins acum de vifor
Dragi visări urzite 'n cântec,
M'a robit uitarea neagră
Cu vrăjitul ei descântec.

Picurându-mi lin în suflet
Simt fioru 'ndrăgostirii,
Cum apune 'ncet în umbră
Ca o stea din largul firii;

Doar din zarea 'mbujorată,
Poleindu-ne pridvorul,
Scumpă pulbere de aur
Mă mai mângăie cu dorul.

I. N. Pârvulescu.

Păcatul.

(Se petrece în odaia doamnei X. Doamna e măritată de patru ani. El a fost un așa zis prietin al ei, o prietinie care ascundeă o dragoste nemărturisită în cuvinte. Totdeauna, când s'au întâlnit, le flutură pe buze cuvântul suprem, dar nu și l-au spus niciodată. Acum, după atâta vreme, să regăsesc chemați par'că de aceeaș poruncă, a firii.)

Ea. Va să zică ai venit numai așa să ne vezi. Bărbatul meu nu-i acasă. Ce păcat. Sunt sigură că s'ar bucură foarte mult. O vizită atât de neașteptată!... (apasă pe vorba din urmă, zâmbind puțin ironic.) Dar te rog, stăi mai cu nădejde pe scaun și (se înfundă friguroasă în pernele divanului) și spune-mi pe unde-ai mai umblat, ce-ai mai văzut, ce-ai mai făcut. Noi aici în singurătatea noastră... Ei, spune!

El. (Se uită lung la ea.) Nu știu, îmi pare mie, dar te-ai schimbat foarte mult. Mult de tot.

Ea. Na, asta ți-ai găsit să mi-o spui! Firește că m'am schimbat. Astăzi sunt „doamnă“, mă rog, cu rochie lungă până în pământ. (Se scoală și se arată.)... Vezi?!

El. (Se uită la ea.)

Ea. (Se așază iar pe divan.) Dar ce te uiți așa la mine? Te pomenești că mă vei fi găsinde bătrână! Mulțumesc.

El. Nu bătrână, dar...

Ea. Dar cum?

El. Așa, nu știu cum să zic, schimbată.

Ea. (Îl îngână.) Schimbatăă...

El. Da, schimbată. Când mi-aduc aminte...

Ea. Uf, nu pot să sufăr aducerile aminte. Astea sunt pentru oameni bătrâni, pentru cei cari nu mai au altceva de făcut, decât să-și tot aducă aminte: Când mi-aduc aminte, când eram eu flăcău, eră prin anul... Zău, nu ți se șade. Vezi, eu când am auzit c'ai sosit, (subliniază) fără să mă gândesc la trecut, mă așteptam să fii așa cum ești, cu mustața mai împlinită, cu ochii mai tulburi de nopți nedurmite, mai dichisit, în sfârșit mai umblat prin lume...

El. Hm! Te-ai schimbat cu desăvârșire. Aș putea să zic că ești aproape alta și dacă nu mi-ai vorbi și nu te-aș recunoaște totuș, aș plecă altundeva să te caut.

Ea. Știi că ești curios?! Stăruiești asupra unui lucru, care vezi că nu-mi place. Auzi?

Eu: alta. Și ai plecă să mă cauți altundeva. Unde, te rog? Nu cumva în trecut?

El. Acolo, acolo.

Ea. Atunci n'ai decât să te duci în strada Trecut Nr. 12. Însă te rog să iei trăsura căci e cam prăfuită strada asta. Vei da acolo de doamna... (se incurcă)

El. Nu doamna, domnișoara.

Ea. Bine, domnișoara. Dar te rog să nu faci fețe atât de grave și să-mi răspunzi la ce te-am întrebat. Mă interesează cu mult mai mult prezentul și trecutul d-tale apropiat, decât toate părerile ce le ai despre situațiunea mea actuală, domnul meu.

El. (Se uită țintă la ea.) Numai astea te interesează?

Ea. Firește.

El. Pentruce zici „firește“, când știi atât de bine că e firesc să te gândești și la altele?

Ea. (Se uită puțin la el și râde sgomotos.) Ha-ha-ha-ha!

El. Pentruce râzi?

Ea. Ai făcut o mutră atât de... atât de plouată. (Râde iar.)

El. Se poate.

Ea. Și vorbiai așa de cu... tremolo. Ca un actor bătrân.

El. Și asta se poate.

Ea. (Râzând.) Hm!

El. Pentru un om cu simțire, orice atitudine, orice gest, orice vorbă este în perfectă legătură cu starea lui sufletească.

Ea. Da, este adevărat. Ce păcat că maxima aceasta a d-tale e foarte adevărată. Dar pentruce accentuai cu atâta putere vorbele: „om cu simțire“?

El. Fiindcă ești nesimțitoare.

Ea. Știi că ești subțire de tot? Nu știam că și însușirea aceasta își împodobește frumoasa d-tale comoară de calitate.

El. Nu sunt nici subțire, nici nesubțire, ci spun un adevăr, care...

Ea. Te rog să nu continui. Adevărurile d-tale se bănuiesc, se gândesc cel mult, dar nu se spun niciodată.

El. Oamenilor bolnavi.

Ea. Da, bolnavi dacă vrei. Dar, te rog încă-

odată răspunde-mi la ce te-am întrebat când am început să povestim. Te rog foarte mult. Unde-ai umblat, ce-ai făcut, ce-ai văzut? Trebuie c'ai văzut lucruri foarte interesante.

El. Am văzut unul singur, un chip frumos care m'a chinuit mult.

Ea. Ce ciudat! Și eu am așa câte un chip care mă urmărește vreme îndelungată, mă face să nu dorm în noaptea, să-l văd în vis. În sfârșit, mă chinuiește ca și pe d-ta. Firește, chipurile mele sunt numai reproduceri, de multe ori proaste, câtă vreme al d-tale trebuie să fie unul original, din cine știe ce galerie vestită de tablouri. Spune-mi, te rog, cine-i artistul? Unde l-ai văzut?

El. L-am văzut în cea mai vastă și mai minunată galerie. Artistul este suprema întrupare a geniului.

Ea. Da? Și cum eră? Ce reprezintă?

El. O femeie cu părul blond, cu fruntea de zăpadă, cu ochii albaștri, cu buzele roșii, cu pieptul de marmură.

Ea. Numai atât? Mie nu-mi plac portretele. Îmi plac tablourile cari exprimă o idee.

El. Hm. Ideie. Dar în chipul acesta este coborâtă întreagă frumuseța universului, nebănuit de limpede. Chipul acesta este un imn care vorbește, care cântă armonia desăvârșirii.

Ea. Cu toate astea mie îmi mai plac tablourile de cari îți spuneam. (Face un gest de plictiseală.)

El. (Se uită lung la ea.) Da?

Ea. Da.

(Tăcere de câteva secunde.)

El. Ei, atunci să vorbim despre altele. Când te-ai măritat, în ziua nunții, eram, dacă-mi aduc bine aminte, la Viena. Tocmai atunci eram foarte sărac, nu ți-am putut trimite nici măcar o telegramă de felicitare.

Ea. O, sărăcuțul de el!

El. Ei, ce să-i faci! Când vrei să-ți manifestezi sentimentele față de cineva, nu poți, nu te iartă împrejurările și când n'ai ce manifestă atunci... manifestezi... vorbărie goală ca mine acum.

Ea. Când „acum?” Acum în momentul acesta, sau mai înainte?

El. Acum, mai înainte și d'aici înainte.

(O nouă tăcere.)

El. (Urmează.) Da, nu ți-am trimis telegramă,

deși s'ar fi convenit din partea mea: o veche cunoștință, un prietin bun care-ți aducea flori, pe vremuri, în toată ziua. Pe urmă și față de bărbatul d-tale eram prea puțin politicoș.

Ea. Da, e adevărat. Nu ți-ar strică să ai mai multă politeță. Oamenii politicoși sunt mai de vieață. Uite, eu de când m'am măritat, m'am schimbat, cum ziceai, foarte mult. Am ajuns să fiu foarte politicoasă. Și să nu crezi că-mi pare rău. Politețta este o artă prin care-ți înlesnești traiul și ție și altora. Minți, este adevărat, dar minți, în primul rând frumos și a doua oară, cu folos. Da, eu sunt astăzi atât de politicoasă cu lumea încât am ajuns să fiu politicoasă și față de mine însumi. Un bine, vezi d-ta. Mă tratez cu niște minciuni cari îmi fac vieața fericită. Să mă crezi. (Ultimele vorbe o fac să tresară.)

El. (O surprinde.) Greșești. Adevărul există, pentrucă trebuie să existe. Nici o formă din lume nu poate să-l ascundă, necum să-l nimicească. Ian, închipuiește-ți, dacă poți, că nu ești măritată. Fii, te rog, atât de politicoasă. Nu, nu se poate. Nu se poate față de lumea din afară, dar nici în cele sufletești. Ai putea să-ți minți un sentiment pe care-l ai adânc înrădăcinat în suflet? Spune.

Ea. (Tace.)

El. Aș putea să mă mint eu când iubesc pe cineva? Nu. Am încercat adeseori și nu s'a putut. Nu, fiindcă de câte ori încercam simțeam că mai ușor m'aș putea sinucide.

Ea. (Schițează un zâmbet distras de plăcere sugrumată.)

El. Uite, chipul de care îți povesteam, care trăiește...

Ea. (Cu lacrimi în ochi. Zâmbeste.) Ce reprezintă?

El. (Cu glas domol.) O femeie cu părul blond, cu fruntea de zăpadă, cu ochi albaștri, cu buzele roșii, cu pieptul de marmură...

Ea. (Cutremurată de o mișcare violentă.) Și pe cine reprezintă?

El. (Apropiindu-se scos din fire.) Pe tine. (O cuprinde în brațe, o sărută.)

Ea. (Isbucnind în hohote de plâns.) O, Doamne, Doamne!

(O rază roșie de soare străbate printre perdele, prin o mișcare fugară îi îmbrățișează pe amândoi și se oprește o clipă să se joace cu șuvițele ei de aur. Umbrele amurgului se instăpânesc tainice.)

Veniamin Negru.

La Gheorghe Enescu.

— Poșta!...

Tresar, deschid ușa; iau scrisoarea din mâna factorului, o desfac și cetesc:

„Sâmbătă, (Palatul Regal). Cu mare plăcere, Luni dimineața la 10 ore, aici. Cu stimă, Gheorghe Enescu“.

Maestrul îmi răspunde la rugarea ce i-o făcusem, cerându-i pentru cetitorii „Luceafărului“ o convorbire cât de mică asupra muzicii românești.

*

„Domnule sergent, te rog, unde e locuința domnului Enescu?

— Colo, intrați pe ușa de sub... coviltirul cel de sticlă; domnul portar vă îndreaptă.

— În colț, pe acolo?

— Da, da...

— Mulțumesc“.

Pășesc, intru și dau cartea de vizită portarului; acesta pleacă și se întoarce în câteva clipe.

„Domnul Enescu e încă în pat și vă roagă să-l scuzați că vă primește astfel. Pofțiți pe aici, vă rog“.

Bat la ușe, aștept să mi se zică „intră“, deschid...

„Iartă-mă, te rog, am fost tare obosit, am cântat ieri seară la Cotroceni și...“

— Vă salut respectuos, maestre. Intimitatea cu care mă primiți e un semn de bunăvoință mare și de onoare“.

Îmi întinde o mână prietenoasă și caldă. Privirile îi răs și își spun o lume de simțiri, șuvițe de păr castaniu îi mângăie fruntea largă, un zâmbet nespus de sincer, graiu atrăgător și cu o intonare ușor moldovenească; chipul întreg îi e plin de lumină, strălucește de voință și hotărîre, de inteligență și bunătate.

„Șezi aproape; știu, ai venit să afli ce e cu premiul de compoziție ce voesc să-l fondez...“

— Și de el, dar mai mult de muzica noastră; sunteți promotorul muzicii simfonice românești, o cunoașteți mai bine ca oricine și lămuririle ce le puteți da sunt prețioase tuturor, sunt așteptate cu drag și cu nerăbdare.

— Lămuriri? Foarte greu, căci muzica ro-

mânească e complexă, foarte intunecată încă, în fașe. E o compoziție din muzica arabă, slavă și ungară, posedând însă și o atmosferă proprie, ce n'o găsești în muzica altor popoare — e adevărat —, o atmosferă careia nu-i pot da o caracterizare expresivă. Aceste influențe străine sunt prea vădite, ca să mai fie negate. În Muntenia muzica e mai mult turcească, în Moldova mai mult rusească, în Ardeal mai mult ungurească. Să nu se supere nimeni de adevăr. Din toate aceste dialecte muzicale, izvorește însă o individualitate proprie, o repet. Francezii au găsit-o în compozițiile mele românești, chiar și în lucrările simfonice cărora n'am căutat să le dau o culoare românească.

— Maestre, ce forme proprii avem noi în muzică?

— Dansuri, cântece, doine. Însă multe din jocuri sunt rusești. Ascultă melodia acestui joc din Moldova și spune-mi dacă nu e slavă! Ascultă și cântecul acesta grecesc și spune-mi dacă nu e doină!“

Și maestrul începă să fredoneze. Își răzămase capul pe o mână și cu cealaltă mângăia ușor învălitoarea patului.

O rază de soare intră voios pe fereastră și îndepărtându-se, căză în celălalt colț al odăii.

„Și acum... ce e românesc și ce nu e românesc? Mie mi-e așa de greu de spus!... Însă, ceea ce trebuie să se elimine din muzica noastră sunt „romanțele“, cari s'au cântat și se mai cântă încă prin saloane, pe la concerte chiar... D'al de „Steluța“ de Florescu, „Ce te legeni codrule“ de Scheletti, „Alinta“ de Cavadio, numai românești nu sunt; sunt melodii curat italienești, cari nu-și au rostul în muzica noastră.“

— Ce formă muzicală se potrivește mai bine muzicii românești?

— Cea rapsodică. Liszt ne poate servi ca pildă. Și forma aceasta a fost concepută și exprimată de cătră țiganii noștri, de lăutari, în mod instinctiv, mult mai bine decât unii din compozitorii români, reduși în știința armoniei și a compoziției pe deoparte, iar pe de alta, fără să aibă crederul muzical țigănesc.

Lor, țiganilor, să le mulțumim că ne-au păstrat muzica, această comoară ce abia acum o prețuim; numai dâșii ne-au desgroptat-o, au trecut-o și au dat-o în păstrare din tată în fiu, cu acea grijă sfântă ce o au pentru ce le e mai scump pe lume: cântecul!”

Privirile maestrului se țintuiseră într'ale mele; vorbeă din toată inima, cu entusiasm. Rămăsesem în admirație în fața sincerității sale și a apăsărei curagioase pentru bieții țigani oropsiți; dar simțiam și trebuința de a-mi plecã obrajii în pământ, la gândul că acești rapsozi ai muzicei românești au fost întotdeauna învinuiți de schimonosirea ei. Și acum, că Enescu, cel mai ales copil al muzicei neamului, alintatul parisienilor și faima artistică a noastră în Apus, luă partea celor neîndreptățiți, simțiam rușine, mare rușine.

Vremea însă, treceă și mai aveam atâtea de întrebat...

„Maestre, ați luat inițiativa fondării unui premiu național de compoziție; puteți să-mi spuneți ce organizare îi veți da?”

— Se vor anunța toate la vremea lor. Vor fi admiși să concureze numai tineri români cu lucrări de muzică românească, lucrări cu extensiune mare, instrumentate pentru orchestră, muzică de cameră și chiar pentru piano singur. Bucățile prezentate, vor fi studiate de o comisiune în care vor intra pro-

fesorii: Kiriac, Dinicu, Castaldi, Fuchs; voiu fi și eu în juriu. Am voit să rog și pe domnul director al conservatorului de muzică să fie alături de noi; prin un prietin i-am cerut o întâlnire ca să ne înțelegem. Domnul director m'a chemat acasă la d-sa într'una din zilele trecute, la o oră fixă; am așteptat zadarnic un ceas întreg în cabinetul d-sale, căci n'a binevoit să apară. Rău, că șeful unei instituții de artă, pare a refuză să încurajeze muzica românească și nepoliticos, din punct de vedere personal. Te rog mult, notează în „Luceafărul” lucrurile acestea, e bine să se știe și adevărurile ce dor”...

Gheorghe Enescu se uită la ceas. Mă sculai de pe scaun.

„La 11 ore trebuie să cânt M. S. Reginei.

— Vă mulțumesc pentru prețioasa convorbire; nu voiu uită niciodată clipele petrecute cu dumniavoastră”.

Îmi întinse cu o mișcare largă mâna.

„Și... încăodată; afară cu „romanțele” din muzica noastră. Încă un lucru: mai puține iluzii și mai multă muncă”.

Afară, soare vioiu de primăvară; vrăbii adunate în copacii tineri, înmuguriți se certau foc; veselă, țâșneă apa din fântâna basinului; pretutindenii fiori de vieață. Doar soldatul de gardă pășeă rar și serios.

Ion Borgovanu.

Sonet.

Un înger între oameni ne păreai
Ce-ai rătăcit la noi din lumi cerești,
Cu ochii plini de visuri și povești,
Și mari și-adânci ca nopțile de Mai.

Pornită pe-alintări copilărești
Și vorbe dulci, cum numai tu știai,
Cu râsul tău de-argint înseninai
În calea ta privirile-omenești.

De ce sunt triști azi ochii visători
Ei cei ce-au oglindit seninătăți
Și ne-au zâmbit de-atâteaori?

Aș vrea să-i văd senini ca alte dăți,
O fugi cu jalea lor, că mă 'nfiori, —
Mi-e dor de joc, de cântec și răsfaț.

A. Olteanu.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Urmare.)

Domnișoara Grecu simți întâi o spaimă adâncă: „cade, are să cadă“, își zicea. Și, un restimp, după ce-l văzu cum pornește nici nu mai cutează să privească la el. Ochii ei albaștri erau atințiți pe mânuțele ei înmănușate cari se odihneau în poală. Dar când își ridică apoi privirile și-i văzu și pe ceilalți cum se opresc, unul câte unul, să-l admire pe Florea, ea simți deodată o bucurie nespuse.

„Vai, dumneata într'adevăr ești un artist pe ghiață, domnule Florea“, zise ea cu încântare, cu admirație sinceră, când Florea se opri deodată înaintea ei. Fața lui eră purpurie de plăcere, de succes, și ochii lui adânci, măreți de vultur străluceau neobișnuit sub fruntea lui înaltă, frumoasă. Ion Florea nu eră băiat despre care zice lumea că-i frumos. Umerii obrajilor erau puțin prea mari. Dar în clipa aceasta eră foarte frumos. Mărioara nici când nu l-a văzut așa. Și ea simți cum inima i se umple cu o sfială dulce, călduță.

„Sper domnișoară că, de-acum, vei avea încredere în mine“, zise Florea cu fața zâmbitoare și întinzându-i brațul. Mărioara se ridică cu o treserire ușoară de plăcere. Măinile lor se atinseră, se înlănțuiră, și același fior le trecu prin inimă.

„Totuș, domnule Florea, cu mine să patinezi mai încet, și fără multe figuri. Eu nu mă pot asemăna cu dumneata“, zise Mărioara pornind într'acelaș pas.

Făcură câteva ture în jurul terenului. Se legănau cu eleganță în tacturi regulate ca și când ar auzi departe acordurile unei muzici. Florea o conducea ușor, ca pe-un fulg. Simția în suflet o mare duiosie. Deși eră sigur pe ghiață, avea cea mai mare grijă la cotituri. Alături cu el, aproape de el, alunecă fata aceasta înaltă, delicată, cu obraji înfloriți de plăcere, cu ochii albaștri umezi. Vieța ei îi pără deodată nespuse de scumpă.

Mărioara patină foarte ușor, cu multă eleganță. Simțindu-se sigură, cu mâinile într'a lui Florea, ei îi pără că sboară, că visează. Eră pasionată și simția că niciodată n'a condus-o cu atâta siguranță cineva, cum o conducea Ion Florea.

„Dumneata ești prea modestă, domnișoară“, zise el. „Poți să mă crezi dacă-ți voi spune că patinezi admirabil. Rar să întâlnesc asemenea patinatoare“, adause el încântat că și-a aflat o tovarășă așa de potrivită. Urmărea cu atențiune mișcările ei, și la fiecare pas îi veniau pe buze cuvinte dulci.

„E meritul dumatăle, domnule Florea. Să

crezi“, zise fata întorcându-i un obraz proaspăt, foarte curat.

„Va fi puțin și meritul meu, dar dumneata ai dela fire multă desteritate și curaj. Cutezanță chiar.

— Atunci mi se pare că dumneata mă întreci foarte mult în orice calitate mi-ai descoperi. Chiar și în aceasta din urmă“, spuse zâmbind domnișoara Grecu.

„În cutezanță?“ întrebă Florea simțind că-i svâcnește inima.

„Ai scăpat, dar ca prin urechile acului“. Fata spuse cuvintele acestea abia stăpânindu-și râsul, care isbucni numai decăt, curat, plin, sonor. Nu mai eră de față doamna Olimpia de-a cărei privire să se teamă, muștrând-o că râde tare în societate. Mărioara râdea în deplină libertate. Și râsul ei răsună departe.

În sufletul lui Florea, auzind fraza aceea, râsul ei care pără că răsună în aer de cristal, se ridică îndată tot parfumul tinereții cu toate amintirile ce-l legă de Mărioara Grecu. Se simția nespuse de curat și de fericit. Unde eră acum privirea lui pătimeșe care se odihni pe sinii doamnei Olimpia? Nu, n'a fost niciodată. Un vis urât și nimic altceva.

„Într'adevăr, domnișoară, eră să fiu eliminat“, zise el, și în aceeaș clipă lăsă mâinile fetei, și pe câteva clipe alergând pe spațiu uimi iarăș lumea, care eră tot mai deasă, cu figurile lui. Simțindu-se cu totul nevinovat, avea lipsă de mișcările acestea. Bucuria lui eră nemărginită.

Apoi se întoarse, să patineze iarăș cu domnișoara Grecu.

„Scuzați, domnișoară, că v'am părăsit pe-o clipă. Eu câteodată am toane“, zise el.

„Toane?“ făcu Mărioara nepricepând ce-s acelea.

„Da. Așa se spune la țară oamenilor cari, cuprinși de vreo dorință, fac deodată lucruri neprecugetate“, răspuse Florea vesel.

„Așadar și atunci ai avut toane?“ întrebă Mărioara cu o nuanță de decepție în voce.

„Nu, domnișoară, atunci a fost altceva. Atunci știam ce fac. Numai la urmări nu m'am gândit. Și mai ales nu m'am gândit că-mi va rămânea pălăria în grădină“.

Mărioara răsese. Dar îndată buzele ei se strânsă puțin.

„Și ce voiai dumneata să faci în grădină?“ întrebă ea cu glasul scăzut.

„Să vă văd mai de aproape, domnișoară“,

răspunse Florea și un val de căldură îi năvăli în față.

„Eram prea departe în grădină?” întrebă fata. Vocea-i eră tot mai scăzută, tremură puțin.

„Prea departe. Apoi mai eră ceva”, zise Florea.

„Ce mai eră?” întrebă Mărioara cu interes.

„Dumneata erai mereu singură. Sau cel puțin când apăreai prin rariști nu te însoțea nici o fată. Și, zise el cu greu, de departe mi se părea că ești foarte tristă.

— Așadar ți-a fost milă de copila cea singuratică?

— Se poate, domnișoară. Dar mai eră ceva”, zise Florea tot cu greutate.

„Atunci sunt multe cauze”. Și Mărioara zâmbi.

„Numai una mai este, domnișoară. Și cred că aceasta e cea de căpetenie”, răspunse Florea.

„Care?”

— Mi se părea... mi s'a părut că dumneata îmi faci un semn cu mâna”, zise el șoptind. Mărioara Grecu tăcu. Ei se strecurau mereu printre alte părechi, undulau, pluteau ca duși de-o apă lină. Mănilor Mărioarei începură să tresară lin, în restimpuri, în mâniile lui Florea. Ei se pierdeau printre celelalte părechi, apăreau, dispăreau din nou. Mănilor începură să se strângă încet, înfiorate.

Încunjurată de multeori ochiul de ghiață, tăcuți, plutind ca într'un vis. Bărbați tineri, fete, doamne, se amestecau neconținut. Liniile pe cari lunecau se întretăiau, se feriau, grupul tot mai mare de patinatori se schimbă neconținut, arătând tot alte toalete, pălării, paltoane. Conversația eră domoală, potolită. Din când în când fășeitul patinelor eră străbătut de-un răs curat de față. Și iarăș, în restimpuri, furnicarea aceea încetă pe-o clipă și lumea privea răsând la nenorocitul care se sileă să se ridice cât mai repede de pe ghiață.

Florea și domnișoara Grecu se opriau și ei, zâmbeau, apoi lunecau tăcuți mai departe.

Soarele scăpătă la apus — se învâleă în ceața depărtărilor, și repede, intrând par'că în pământ, apuse roșu. Aerul eră limpede, subțire. Tăia, par'că. Se presimțea gerul ce-o să stăpânească peste noapte.

„Dumneata ai găcit”, zise cu blândețe Mărioara apropiindu-se de scaune. „Eu eșiam prin rariști, la geam, ți-am făcut semnul acela cu intenție. Voiam să văd ce vei face. Voiam să te pun la o încercare. Dar n'am știut că vei avea atâtea neplăceri pe urmă”, zise ea c'o ușoară părere de rău în voce.

„Neplăcerile acelea, domnișoară, mie mi-au fost clipe de rară bucurie. Nu am fost mănios pe nime. Numai pe pălărie,

— A, da, aveai o pălărie cu șinor verde”, răsă Mărioara.

„O pălărie pe care acum o iubesc. S'o mai am aș păstra-o cu scumpătate. Dar atunci o uram: stătuse ca martor împotriva mea pe masa din sala de ședințe, la dreapta domnului director”.

Mărioara răsă cu poftă.

„Mă mir cum ai putut trece așa de 'ngrabă peste zid. E foarte înalt”, zâmbi dânsa. Patinele îi țacăneau dulce la braț.

„A fost un asalt, domnișoară. Când l-am zărit pe domnul catehet, numai decăt am văzut și zidul. Și mi-am zis: iată dușmanul”.

Domnișoara Grecu răsă iar. Obrajii îi erau înfloriți și ochii albaștri umezi de fericire.

„Și ce-ai făcut fără pălărie?” îl întrebă dânsa. Ei porniră spre casă.

„M'am pitulat pe lângă zid, și am ajuns în curtea unui prietin. Pe urmă c'o pălărie de-a lui am ajuns acasă”.

Ei merseră un restimp în tăcere. Din când în când șalul domnișoarei îi atingeă mâna. Ion Florea se înfioră, își aduceă aminte când paltonul doamnei Olimpia, luat de vânt, îi îmbrățișă c'o aripă genunchii. Șatunci se înfioră. Dar ce deosebire nemărginită între fiorul de-atunci și cel de acum! În acest de acum simția par'că întreagă ființa Mărioarei.

Atingerea acelu șal alb, foarte scump, făcea s'o simtă pe Mărioara ca ceva imaterial, însă dulce, aromat, tânăr. Și valuri de fericire îi inundă mereu inima.

„Și pe mine n'ai fost supărat cât de puțin?” întrebă Mărioara, dupăce ajunseră pe strada largă și apucară pe trotuar.

„Nu, domnișoară. Te-am văzut în dup'amiaza când m'au iertat. Erai la geam și mi se părea că ochii dumnitale răsă. Am răs și eu.

— Da, a fost frumos. Eu încă am avut să sufăr. Doamna directoară m'a luat la întrebări”, zise Mărioara cu vocea scăzută.

„Și pe dumneata?” făcu uimit candidatul. „Se 'nțelege. Credeai că pe mine mă vor fi lăsat în pace?” Și domnișoara Grecu îl privi fericită.

„Dumneata n'ai avut nici o vină”, zise Florea.

„Se vede c'am avut. De nu eram eu, pălăria dumnitale nu rămâneă în grădina internatului”.

Privirile lor se întâlneau, se 'mbrățișară. În ochii lor tremurau lumini ușoare. Părea că se sărută.

Când se despărțiră, mânilor lor rămaseră multă vreme una într'alta, se strângeau cu căldură.

„Așadar pe mâne, domnule Florea. Bagă de seamă să nu uiți”, îi zise Mărioara cu mâna pe fierul dela poartă. Dar ochii ei par'că se rugau să nu uite Florea altceva.

„E greu, e cu neputință să uit, domnișoară“, răspunse Florea îmbrățișând cu privirile silueta care se strecură pe poartă. Câteva clipe mai rămase privind mereu poarta aceea. Când o văzu acum dispărând în curtea largă, lui Florea nu-i mai păru rece și neprietinoasă, nici casa aceasta sură.

*

Urmară zile, luni, pline de fericire. Dacă l-ar fi pus domnul Chirca să sară în foc, Ion Florea ar fi sărit. Nu știa prin ce să-și mai arete recunoștința. Pentru că, acum, Florea era convins de dragostea și interesul ce i-l poartă omulețul acela. Știa că urmărește un plan: să-l căsătorească cu Mărioara Grecu.

Veniă dela șapte în cancelarie și nu-și lua o clipă de odihnă. Mâna lui fugea pe hârtie, ochii pe scrisori, și la cel mai mic semn al șefului alerga să-i dea explicațiile de lipsă în cutare proces. Chirca îl lăsa tot mai mult pe Florea să pledeze la tribunal. Numai procese grave sau foarte încurcate le mai susține el.

Dup'amiezile o însoțea pe Mărioara la ghiață. Drumul până acolo și îndărăt, plimbarea unduloasă pe ghiață, îi umplea sufletul cu tot mai multă seninătate și pace. Privirile lor, cuvintele ce-și spuneau erau un lanț neîntrerupt de îmbrățișeri. Se strecurau lin printre părechile cari patinau, se legănau cu eleganță. Parcă pluteau cu ochii închiși și nu vedeau pe nime. Se simțiau numai ei doi pe lume. Florea își făcea tot mai rar figurile sale. Nu se mai îndură să se despartă de Mărioara. Însă ea din când în când, întrerupând conversația, când vedeă pe vreo prietină care venia mai rar la ghiață, îi lăsa mâinile lui Florea. El știa c'atunci trebuie să-și arete arta în patinat. Și descoperind repede unde era locul mai liber, își arătă, în uimirea tuturor, ciudatele lui figuri.

Domnișoara Grecu privia învingătoare la public. „Vedeți-l? și-i al meu“, spuneau privirile ei albastre.

Dar au trecut multe săptămâni până ce i-a spus și lui Florea cuvintele acestea.

Erau zile, mai ales când neaua flutura neconținut ori băteau vânturi mari, gheboase dela miazănoapte, când Florea muncia toată ziua în cancelarie cu inima plină de durere. Atunci se gândia: „poate nu mă iubește. Îmi place patinatul și pentru că o însoțesc e așa de drăguță cu mine. Dar va trece iarna și mă va uita. Poate e numai un capriciu de fată.“ Zadarnic își depănă în minte cuvintele ei, zadarnic vedeă privirile ei, simțea chiar ușoarele străngeri de mână. „Dacă m'ar iubi, mi-ar scrie un șir, mi-ar trimite o veste“, își zicea în astfel de zile muncit de gânduri întunecate.

Apoi mai era ceva ce-l umplea de durere în zilele cu nea sau pline de vifor. Îi părea că din partea doamnei Olimpia îl pândește necurmat o nenorocire.

Când o văzu mai întâi pe doamna Olimpia, în seara venirii lui în oraș, își zisese: Doamna știe fixă. Când o văzu a doua oară în restaurant privirile ei ațintite asupra lui îi luară vederile. Ce femeie e aceasta, se gândea el? Și, în unele clipe îi venia să creadă că-i o femeie cochetă, care vrea să placă. Apoi părerea lui se clătina când într-o parte când într'alta. Credea că-i superbă cum îi zice lumea, credea că vrea să cucerească. Atunci nu se putea îndoi că femeia aceea în unele clipe vrea să-i placă chiar lui. Însă îndată ce băgă de seamă în ziua când mai întâi a însoțit-o pe Mărioara la ghiață, că el i-a privit sânii cu patimă, toate credințele de mai înainte îi căzură. Și-a zis atunci: eu sunt cel pățimaș. Și după ce și-a ținut lecția aceea de morală, prin care s'a scos curat, a văzut-o pe doamna Olimpia într'altă lumină. Ea era pentru el, de-aici încolo, numai femeia frumoasă, bogată, și în unele clipe, superbă. Îi părea că tot ce deșteptase Olimpia în el, murise.

Decând însoția pe Mărioara la patinat și dragostea ei curată începă să-i umple sufletul cu nesfârșite mângăeri, el începă să se teamă de doamna Olimpia. Pentru că doamna Olimpia, într'adevăr, se schimbase foarte mult.

Când intră Ion Florea în casa aceea bogată s'o conducă pe domnișoara Mărioara la ghiață, câteodată o află pe doamna Olimpia singură. Mai ales în săptămânile dintâi, o află totdeauna singură.

Îl așteptă frumoasă și palidă, dar ochii ei nu mai erau limpezi. Erau plini de neliniște. Conversația era destul de ușoară, de plăcută, până ce Florea o pomenea pe Mărioara. O lăudă cum patinează, cât e de grațioasă și plăcută. Vorbiă totdeauna cu înșuflețire de ea. Atunci doamna Olimpia se schimbă. Ochii ei deveniau surii, și obrajii ei se făceau străvezii de palizi. Se ridică îndată. Ținuta ei era atunci foarte dreaptă, capul ei tronă cu neînchipuită mândrie, în înălțime.

„Ei, tinere“, îi zicea cu vocea aspră, fără să-l privească „domnișoara o să vie numai decât“. Și eșia.

Florea rămânea singur. Auzia neconținut pe acel „Ei, tinere“. Și simțea că doamna Olimpia voia să-i spună „Ei, tinere, prea te încrezi. Fata mea nu-i pentru dumneata“.

Alteori era și Mărioara și Olimpia în salonăș când intră el. Atunci doamna Olimpia le trimetea, din când în când, la amândoi priviri de dispreț. Vorbiă puțin, în silă, rămânând veșnic străvezie și cu ochii suri, iar când eșiau le arunca priviri de ură.

„Mi se pare doamnei Olimpia nu-i convine că lumea ne vede mereu amândoi, domnișoară“, îi zise odată Florea, surprinzând o astfel de privire a Olimpiei.

„Pentru ce?“ întrebă uimită Mărioara.

„Își va zice că lumea va începe să povestească de relațiile ce ar fi între noi. Și asta poate să nu-i placă mamei dumnitale.“

— Aș, nu crede“, zise Mărioara zâmbind. „Cum ai ajuns la convingerea aceasta?“

— Din cum tace, și din cum ne privește câteodată“. Zâmbetul Mărioarei dispărură. Zise cu tristețea:

„Dumneata nu cunoști pe mama. Dânsa e de obicei tristă. Eu și tata suntem obișnuiți cu asta. Când e veselă și râde, e o sărbătoare familiară“.

Ion Florea tăcu. Însă deslușirile fetei nu-l liniștiră. Dimpotrivă își zicea: o astfel de femeie tristă nu înțelege să facă o jertfă. Lui îi părea o jertfă din partea familiei Grecu dacă i-ar da pe Mărioara de nevastă.

Dela o vreme doamna Olimpia nu se mai arată în salonaș, când Ion Florea mergea s'o conducă pe Mărioara la patinat. El așteptă singur, până ce apărea Mărioara.

„De bună seamă doamnei Olimpia nu-i plac vizitele mele atât de dese“, îi zise el fetei în ziua cea dintâi când doamna Olimpia nu se arată.

„Mama e suferindă“, îi răspunse Mărioara.

Dar încă în ziua aceea Ion Florea o văzuse printre privitorii cari de departe urmăreau

pe cei cari patinau. O clipă a văzut-o, apoi a dispărut. Și de-aici în colo o vedeă aproape în fiecare zi în acelaș loc.

„Medicul i-a ordonat plimbare multă, aer“, îi explică Mărioara lui Ion Florea.

Însă el își zicea că femeia aceea superbă vrea să se convingă dacă el se poartă corect în societatea Mărioarei.

Astfel Ion Florea începuse să se teamă de doamna Olimpia. În zilele când n'o putea vedeă pe Mărioara, teama aceasta i se lăsă greu pe suflet. Și atunci își vedeă dărâmat tot palatul pe care și-l clădise. Dar eră de ajuns ca să urmeze o zi frumoasă, să se întâlnească cu Mărioara, să patineze împreună, ca să uite toate gândurile rele.

Mărioara îi eră tot mai dragă. Ar fi dorit din tot sufletul să nu fie din familia aceea bogată. Să fie singură în lume, săracă, și el să-i spună că-i comoara lui întreagă. Luncând pe gheață, dansând aproape, el îi recitā poezii sentimentale. Știa foarte multe poezii pe dinafară. Fata îi ascultā cu deliciu vocea plăcută, sorbeā cuvintete frumoase din versurile de iubire și-l învăluia cu priviri de fericire.

Putea ceti Ion Florea în ochii aceștia? Cetiā cu cutremur adevărul. Și totuș inima lui se temeā.

Prietinia lor crescū foarte mult până ce tinū gheața pe rău.

Și iarna aceea nu voi să se ridice până la sfârșitul lui Făurar.

(Va urmā.)

Cronici.

Cronică bucureșteană.

Vieța politică. Stagiunea teatrală. Jocul de-a revistele.

Martie 1912.

Nu s'a desmințit nici de astădată luna Martie, cea de obicei fatală guvernelor în țara românească. Aprilie ne aduce un guvern nou, dacă nu și un regim nou. Inversunarea luptelor politice, de care am vorbit în cronicile precedente, atinsese un grad dela care o altă ieșire cu greu s'ar mai fi putut închipui. Oblăduirea iubitoare de pace, liniște și concordie ne-a hărăzit guvernul de oameni ponderați, care s'o ia pe alte căi decât pornise impetuosul minister Carp-Marghiloman. Urma va arată dacă măsura va fi și va produce ceea ce s'a sperat dela ea.

Sacrificată a fost floarea primului minister Carp: Marghiloman, Filipescu, Delavrancea... Inlocuitorii lor, fără a fi niște energii de aceeaș vigoare, sunt, totuș,

podoabe ale partidului conservator, prin vieța lor trecută politică, — d-l Theodor Rosetti, general Argetoyanu, — sau prin capacitatea lor mai tânără dovedită, — d-l Ermil Pangrati. — Sub prezidenția ilustră a d-lui Titu Maiorescu, ministerul cel nou porcede în acest moment cu nădejde la curățirea atmosferei politice supra-încărcate.

D-l Petre Carp... a plecat la Țibănești, vorba in-formațiilor din ziarele oficioase. D-l Delavrancea va mai prinde răgazul să se îndeletnicească cu prima și adevărata sa iubită: literatura. D-l N. Filipescu se va avânta, cu mâna acum liberă, cu impetuoșitatea d-sale, pe care cu greu și-a înfrânat-o chiar la ministerul de războiu, în arena luptei politice. D-l Al. Marghiloman, fără a părăsi desigur nici d-sa interesarea pentru vieța publică, are tocmai prilejul să se dedeā cu mai mult zel pasiunii d-sale, — căci mai are și d-sa una afară de politică, — sportul alergărilor.

D-l Marghiloman este și un om de spirit. În fiecare an d-sa importă noi achiziții de turf, și în fiecare an

le găsește nume ingenioase, interesante sau glumețe. Astfel și anul acesta când d-sa a avut ca ministru să suporte atacurile opoziției contra banditului și ciocoiului ce este, a dat aceste nume cailor importați de d-sa ast timp: Banditul Ciocoi! , arătând astfel și cazul ce face de violențele noastre de limbajiu polemic.

Nu știm dacă, presupunând că și d-nii Brătieni ar putea să aibă un grajd de alergări, ar merge cu zeflemeaua până acolo încât să-și poreclească caii: Tramvai sau Dosar. Dar poate ar fi și asemeni porniri glumețe de natură să mai atenueze aparența sombră a duelurilor și ciocnirilor dintre oamenii și partidele noastre politice.

*

Mai este luna Martie și luna din urmă a stagiunii noastre teatrale. De obicei lună slabă în ceea ce privește rețeta. Deastădată însă, cu câteva seri de mari excepțiuni: serile reluării comediilor lui Caragiale și serile reluării lui Hamlet. E de mirare cum piesele lui Caragiale despre care toți falșii profeți spuneau că n'au să mai atragă lume fiind căzute din actualitate, îl atrag, dimpotrivă, tot mai mult. Dar despre Hamlet nu mai este nici o mirare acum. A fost acum vreo 25 de ani, când s'a revelat spre uimirea aceluiaș fel de cunoscători ca o piesă de succes pentru publicul bucureștean. Dar astăzi se merge la sigur cu Hamlet.

De însemnat totuș este că cea mai mare rețetă ce a dat vreodată, vreo piesă, la Teatru național din București a fost aceea pe care a dat-o reluarea lui Hamlet anul acesta. „Săli pline, zicea directorul general al Teatrelor, avem, slavă Domnului, dar galeria se umple mai greu la noi, sau când se umple galeria se ivesc lacune în parterre sau în etajele de jos. De astădată până la ultimul loc, din ultimul rând, din ultima galerie, totul a fost vândut cu cinci ceasuri înainte de începerea reprezentației.

Să mai poftiți să spuneți că publicul bucureștean nu are simț decât pentru Cinematograf!

Reprezentarea piesei originale a d-lui Duiliu Zamfirescu „Lumină nouă“ a dat naștere unei încrucișări de condee, între d-sa și vreo trei critici dramatici. S'a ridicat bineînțeles și veșnica întrebare dacă un autor are dreptul să protesteze sau să se explice când vede sau i se pare că nu e înțeles de critică sau de public? Chestiunea, bineînțeles, nu s'a tranșat nici de astădată, ci vor rămâne și de aci înainte ca și până acum autori mai irascibili sau mai calmi, mai bătaioși sau mai disprețuitori. E drept atâta, că cu cei dintâi se petrece mai bine.

Mai la urmă epigrama intervine la noi, în toate. Iată una și în acest virulent conflict, culeasă dintr'o revistă teatrală:

E drept că nu-ți pricepe piesa
Ingratul public ce te 'njură:
Tu spui că e „Lumină nouă“,
Iar el pretinde că-i — obscură...

*

Jocul de-a revistele a ajuns iară în toi. Par'că am fi toamna. Este fiindcă patimile literare n'au nici un anotimp, ci isbucnesc după capriț și împrejurări. Astăzi

numai știi, dintre numeroșii noștri literați, care cu care este prieten sau dușman, și mai ales nu vei ști nici-odată: pentruce? Unii se urcă într'un Far, alții se refugiază într'o Insulă, alții iarăș rămân pe la întreprinderile de până acuma, schimbându-le între ele, și toți par'că ar avea pornirea de a se repezi să-și sfășie partea de glorie ce li s'ar dispută.

Iar gloria nicăiri. Ca de obicei ea este, se vede, pentru mai târziu. Ca oameni prudenți, să lăsăm acestui mai târziu să limpezească disputele, în care noi astăzi nu putem vedea decât rivalități deșarte și ciondrăneli mărunte.

Cine poate să vadă mai mult, s'o spună. Vom spune-o și noi când o vom vedea.

Ion Gorun.

Însemnări.

Gheorghe Enescu. S'a născut în Dorohoi la 7 August 1881. La 11 ani absolvise cursurile de vioară a profesorilor Bachrech și Hellmesberger din Viena; tot aci a studiat compoziția cu Fuchs. Eră de 18 ani, când luă premiul I. de vioară la conservatorul din Paris, fiind elevul lui Marsick. În capitala Franței, l-a avut pe Massenet ca profesor de compoziție.

Ca violonist, a debutat la Paris în 1900 și deatunci, a cântat pe rând în orașele mari din Europa, obținând pretutindeni succese, cari l-au consacrat ca desăvârșit mănuitor al arcului. E o sărbătoare pentru parisieni când cântă Enescu, fie la Colonne, fie la Lamoureux.

Compozițiile sale au, în cea mai mare parte, colorit românesc; din ele, reese că Enescu a studiat mai ales cântecul din țara românească și mai puțin pe cel dela noi. Sunt lucrute cu o știință, cu o pricepere magistrală, într'un stil propriu, cu gustul unui artist crescut în mediu muzical superior. Întrucât e cel dintâi compozitor care a dat melodiei noastre o formă de muzică înaltă: simfonia, va fi o datorie să-l socotim ca șeful muzicii simfonice românești; zicem „va fi“, fiindcă muzica „românească“ nu numără simfoniști până acum.

Între compoziții: „Poema română“, „Fantazie pastorală“, două rapsodii românești, suite pentru orchestră și simfonii, dintre care una, simfonia în mi bemol, executată acum câteva săptămâni la concertele Has-selmans din Paris, a cules ovații; a compus și numeroase bucăți pentru muzică de cameră și melodii pentru voce și piano.

Enescu e și un distins pianist.

Însă, în ce e într'adevăr neîntrecut, e tot vioara; auzindu-l cu dânsa „înebunești“, cum se exprimă criticarii muzicali parisieni. (I. B.)

§§

Pribeag... Acum când scriem aceste rânduri un prieten al nostru se imbarcă la Hamburg într'un vapor ca să părăsească nu numai țara, dar și continentul nostru. Iosif I. Schiopul, fostul redactor al „Tribunii“, ziaristul de talent și scriitorul de spirit, ne părăsește.

Mărturisim că nu ne putem ascunde duioșia care ne cuprinde. Schiopul, oricât de mult ar fi fost el hulit în vremea din urmă, în vâltoarea patimilor cari s'au deslănțuit, știe aproape întreagă lumea noastră din Ardeal, este un om care nu se poate înlocui ușor în rândurile noastre. Devotamentul lui în slujba cauzelor drepte, agerimea lui de spirit și mai ales înținsele lui cunoștințe în toate domeniile, vor lipsi multă vreme gazetăriei noastre. El care a făcut cinste prin munca lui plină de inteligență „Tribunii“ vechi, „Tribunii Poporului“ și „Tribunii“ de curând moarte, „Vulturului“, „Luptei“, „Țării Noastre“ și „Lucafașului“, el care a redactat cea mai bună revistă umoristică dela noi „Nuelușa“, n'a fost un om care se poate sacrifica numai de dragul unor satisfacții trecătoare. Dar să nu facem recriminări postume. E mai bine dacă ne gândim la vieața acestui om veșnic sbuciumat, care până mai deunăzi se plimbă printre noi ca un etern semn de protestare împotriva organizației societății noastre, în care talentul nu se poate manifesta în toată plenitudinea lui și munca nu este respectată decât sub raportul câștigului material.

Schiopul a trebuit să ia calea pribegiei peste ocean deoarece și aici acasă a fost un pribeag neînțeles de nimeni, nici de aceia cari își clătinau fericitele abdomen saturete, pe urma glumelor lui scânteietoare și se cruceau nedumeriți de unde mai răsare spiritul pe buzele acestui om care a suferit atât de mult.

Noi, puținii cari l-am înțeles, suntem datori să regretăm adânc pierderea lui. El n'a fost numai un tovarăș al nostru, un prietin dar și un frate sub raportul soartei pe care o au toți intelectualii adevărați ai noștri, toți nebunii, cum s'ar zice în termeni comuni, cari de dragul unor chimere își prăpădesc vieața.

Dorim pribeagului nostru tovarăș ca acolo unde se duce, în țara libertăților americane, să-și poată crea odihna sufletului său sbuciumat și să se poată gândi iertător la aceia cari l-au surghiunit fără pricepere dintre ei. (Y.)

⌘

Nu credem! Într'un ziar unguresc din Oradea-mare și acum în „Deșteptarea“ lui Vlaicu, Brote și Mangra s'a publicat un articol, care, mărturisim, ni se pare apocrif și este menit numai să întunece pentru scurtă vreme cinstea națională a d-lui Vasile Goldiș, directorul organului autorizat și membru în comitetul național. Pentru că, ce se spune în acest articol, scris — afirmativ — pentru un ziar unguresc, pe vremea candidării lui Mangra la episcopia Aradului? Nici mai mult nici mai puțin decât că — pentru vremea aceea — Românii sunt pregătiți să încheie pace cu poporul unguresc — din diferite considerații interesante sub raportul lor absolut comun cu argumentația trădătorilor noștri de astăzi, de atunci și din viitor. Această propoziție pentru guvernamentalizarea partidului național român, nu ar fi de altfel un lucru nou. Este însă deosebit de interesantă în acest articol prezentarea lui Mangra ca un viitor șef politic român menit să înfăptuiască „mult dorita“ pace româno-maghiară, este extrem de caracteristică profetirea

rolului trist de astăzi al călugărului transfug dela Oradea, pe atunci încă mare naționalist și candidat la episcopie în semnul intransigenței.

Această profetire dovedește că autorul articolului publicat în „Deșteptarea“, nu numai că a avut cunoștință despre viitoarea tradare a lui Mangra, dar — judecând după nota intimă mangristă a articolului — el este și un complice vinovat de crima națională premeditată a lui Mangra.

Noi nu bănuim pe nimeni, dar închipuiți-vă acum că afirmația ziarului unguresc din Oradea și cea a „Deșteptării“ s'ar adevăra. Închipuiți-vă că d-l Vasile Goldiș într'adevăr ar fi autorul articolului din chestiune... Și mai închipuiți-vă încă ceva. Închipuiți-vă că d-l Vasile Goldiș a dat o declarație în „Românul“ în care susține cu tărie că el nu a scris niciodată un astfel de articol, că totul este o pură calomnie, că el a dat în judecată ziarul unguresc care a publicat articolul.

Nu dorim d-lui Vasile Goldiș să se adevărească nimic asupra sa, căci în cazul acesta, în douăzeci și patru de ceasuri ar trebui să se facă, fără de nici o șovăială, moarte de om... politic.

Oricum ar stă lucrurile d-l V. Goldiș este dator în cea mai scurtă vreme să se lămurească definitiv, să publice actele dării în judecată, ori să facă ceva ca cinstea națională a directorului organului autorizat și membrului în comitetul național, care este, să nu suferă nici o umbră de bănuială măcar în marele public românesc.

Repetăm însă: Noi nu credem ca d-l Goldiș să fi fost capabil de o faptă atât de urită sub raportul național.

⌘

Spre orientare. În numărul trecut al revistei noastre am scris asupra „transacționismelor“ lugojene ale d-lui Dr. V. Branisce, secundat de „Gazeta Transilvaniei“ și de „Telegraful român“. Tot atunci ne-am fost exprimat și mirarea noastră, cum se poate de organul autorizat al partidului național nu găsește nici măcar un cuvânt de reprobare față de aceste atacuri primejdioase îndreptate împotriva programului partidului nostru național, față de aceste încercări de tulburare a opiniei noastre publice, cari au găsit un răsunset atât de viu în presa ungurească.

Iată însă, că organul autorizat, ascultând glasul nostru, își face datoria, adevărat, cam târziu, dar și-o face. În numărul 73 publică un articol sub titlul „Spre orientare“, din care scoatem următoarea constatare:

„Că ce nevoie ar avea partidul nostru de o atitudine în sens transacționist, când potrivnicii noștri nu sunt numai tot atât de statornici în „intransigența“ lor față de noi, ca și în trecut, ci de-adreptul „transcendentali“, (cum i-a numit, perfect, Eminescu), — căci neagă până și dreptul nostru la existență națională, — mărturisim, că nu înțelegem... Și nu înțelegem deosebi astăzi, când cursul mare al politicii monarhiei ne spune, că de mult, înțelepciunea politică, nu ne-a indicat mai precis atitudinea pe care o respectă azi conducerea partidului nostru.

Oricât de mult ar durea, deci, suntem nevoiți a constata, că atât „Drapelul“, cât și „Gazeta Transilvaniei“, — care s'a făcut ecoul părerilor din „Drapelul“ — au făcut un rău serviciu intereselor noastre politice și, în acelaș timp, unul bun transfugilor noștri, cari au primit astfel un neașteptat stimulent în criminala lor muncă de distrugere“.

Ce zice la aceste „Organul lugojan al partidului nostru național?“ ... Să-l auzim!

⊗

Consecvența Gazetei. Nu credem să mai existe un al doilea organ de publicitate, care să se fi făcut celebru prin atâtea salturi de vederi politice și nepolitice, ca „venerabila“ noastră „Gazeta Transilvaniei“. Mai ales în vremea din urmă își face impresia unei matroane capricioase, care nu știe niciodată ce vrea, care n'are nici o convingere proprie. Iată o pildă proaspătă. În numărul 57 din 11/24 Martie a. c., vorbind, într'un articol prim despre „oportunism“ (Gazeta scrie oportunizm) face următoarele declarații categorice:

„...orice om care crede că la noise poate ajunge la ceva cu oportunismul e fără îndoială sau un *naiv inconștient* sau o *creatură nenorocită a patologiei* sau în sfârșit un *delicvent certat din naștere cu ordinea morală a societății*“.

Iar mai departe:

„...Sunt nenumărate pildele, cari sprijinesc convingerea noastră, că orice popor oprimat, care nu știe să fie mândru și îndârjit în apărarea drepturilor sale în care își duce la mezat instinctul conservării de sine — acela mai curând sau mai târziu va trebui să piară. Căci viața nu se închină decât aceluia, care a biruit-o și-și bate în mod înfricoșat joc de acela, pe care l-a invins“.

Cu zece numere mai târziu (Nr. 67 din 23 Martie, [5 Aprilie a. c.]), ocupându-se de articolele noului oracol dela Lugoș, d-l Dr. Valeriu Branisce, Gazeta își uită tot trecutul de intransigență îndârjită, întâmpină cu smirnă și tămâie pe noul mântuitor al neamului, scriind:

„Sunt tradiții, pe cari vremea le surpă și generațiile viitoare nu le pot admite. Multe din căile noastre aspre și drepte vor trebui să se îndulcească de aici înainte și să cotească la dreapta și la stânga, după cum cer interesele momentane ale bătației“.

...ori de câteori interesele vitale vor cere dela noi mlădiere, să nu scăpăm din vedere roadele reale pe cari le-ar aduce o înclinare politică transactivă, față de care până acuma am fost din seamă afară refractari“.

Articolul sfârșește:

„Prin urmare, dacă principiul „prin noi înșine“ este admisibil chiar ca dogmă în lupta noastră culturală, — în politică, el se reduce foarte mult, cu atât mai mult, cu cât crește principiul de transacție, grație căruia într'un moment dat prin alipire sau asociere poți dobândi atâta, cât n'ai obținut veacuri de-a rândul“.

Judece cetitorii, când grăește adevărul adorabila „Gazetă“: în Nr. 57 sau în Nr. 67?

⊗

Supărare. Un articol al d-lui Octavian Goga despre „politica săsească“ scris înainte cu patru ani în „Țara Noastră“ și reprodus în volumul „Însemnările unui trecător“ a produs tocmai acum mare supărare în tabăra vecinilor noștri. „Kronstädter Zeitung“ și „Bürger-Zeitung“ deopotrivă îl muștră pe d-l Goga pentru părerile d-sale prea puțin favorabile despre oportunismul săsesc, iar unele tiparuri din „Grosskokler Komitat“ îl injură deadreptul.

Nu vrem să facem acum polemică cu vecinii noștri. Pentru cetitorii „Luceafărului“ ținem însă să amintim că articolul cu pricina a fost scris pe urma unui articol din „Budapesti Hirlap“ al deputatului sas Dr. Schuller, în care se insinuă cu mult simț... practic necesitatea politicii oportuniste a Sașilor în Ardealul Românilor cari gravitează înspre România. Sașii sunt o necesitate de stat în Ardeal, cam așa spune d-l Schuller, ei trebuiesc sprijiniți de către guvernul unguresc împotriva Românilor rebeli.

Firește că acest raționament absolut fals și-a găsit spulberarea cuvenită în articolul d-lui Goga. Că d-l Goga a găsit și note de ironie în răspunsul său, aceasta nu se poate datori decât situației pe care i-o da străvezia argumentație a d-lui Schuller. Atât și nimic mai mult. Din pricina aceasta nu trebuiau să se supere însă vecinii noștri. Și oricum, dacă ei s'au hotărât să mențină pentru totdeauna sistemul lor politic oportunist, să se învețe să înghită, pe lângă găluștile ungurești și câte o mică ironie românească.

⊗

Biserica Bucovinenilor. Se cunosc relațiunile îndordate ce există între Românii și Rutenii din Bucovina. Conflictul e mai acut în sânul bisericii, pe care Rutenii ar dori să fie singuri stăpâni. Aceste tendințe ale Rutenilor au determinat pe frații noștri din Bucovina să ia o atitudine de apărare prin scoaterea Rutenilor din vechea diecesă românească. În ultimul meeting ținut la Cernăuți Românii au înaintat Împăratului un memoriu din care publicăm și noi punctele mai esențiale:

„Rutenii de astăzi nu vor să știe nimic de caracterul istoric românesc al bisericii noastre. Ei cer actualminte paritate deplină cu noi în biserică, cu gând rău, ca pe viitor să o prefacă apoi într'o biserică ucraină rutenească. De aceea, noi astăzi nu mai putem avea încredere într'un preot ucrain, că odată ajuns la cărma bisericii noastre, îi va păstră caracterul ei românesc. În urma agitațiunilor continue ale Rutenilor, nici preotul român, însă, fie el oricât de vrednic și obiectiv pus la cărma bisericii noastre, nu s'ar putea bucura de încrederea deplină a Românilor, ci ar fi expus mereu atacurilor lor vehemente.

„Între Români și Ruteni domnește demult o adâncă neîncredere reciprocă, ce se resimte pe orice teren. Din această stare tristă noi nu vedem altă scăpare, decât ca Maiestatea Voastră să se îndure a încuviința

pentru Rutenii gr.-or. ucraini o dieceză separată, precum au cerut-o dânșii în 1899, 1906 și 1909 și precum am rugat și noi în petiția noastră din 4/17 Iulie 1911, iară pe noi Românii să ne lăsați în stăpânirea nestingerită a vechei noastre dieceze, ce am moștenit-o dela Voevozii și strămoșii Români.

„Cu aceasta Maiestatea Voastră nu va face alta, decât ceace a făcut în anul 1864 cu biserica din Ungaria, despărțind pe Sârbi de Români, măsură ce s'a dovedit atât de bună pentru ambele națiuni.

„Faptul că politicianii Ruteni astăzi nu mai stăruiesc pentru cererea unei dieceze deosebite pentru Ruteni, face ca neîncrederea noastră față de dânșii să crească și mai mult.

„Deaceea rugăm cu stăruință și cu toată supunerea pe Maiestatea Voastră să binevoiască a împlini cât mai curând ruga noastră“.

⌘

Felicitări... Suntem informați că părintelui Roman R. Ciorogariu i s'a retras din nou leafa, nu știm pentru a cătaoară, de cătră guvernul unguresc. Cunoșcând motivele pentru cari obișnuiesc miniștrii unguri să scurteze materialicește pe oamenii noștri, nu putem decât să ne bucurăm de această distincție care a căzut pe capul fostului „trădător“, nu putem decât să-l felicităm pe părintele Ciorogariu, deși, e adevărat, am mai avut ocazie să-i mai prezintăm urările sub acest raport.

Ce păcat, însă, că această vorbitoare retragere de leafă vine după ce a murit „Tribuna“, după ce s'au pricinuit atâtea grave perturbări în liniștita noastră vieță politică și după ce a intrat părintele Ciorogariu în comitetul național...

⌘

Cooperativele sătești. Comisiunea exmisă pentru a face propuneri concrete comitetului central al „Asociațiunii“ în ce privește întruparea sistematică a ideii cooperative la noi, cu ajutorul donațiunii d-lui V. Stroescu, s'a întrunit în două ședințe, una ținută la Blaj și alta la Sibiu, în cari a discutat amănunțit mijloacele practice de realizare ale acțiunii cooperative. Toți membrii comisiunii au fost unanim de părerea că organizarea economică a țărânimii, prin cooperative, e una dintre problemele cele mai importante ale vieții noastre naționale și e chemată să stabilească o armonie între muncă și capital. De aceea comisiunea a prezentat „Asociațiunii“ propunerea, ca cu ajutorul donațiunii d-lui Stroescu, să se înființeze deocamdată un birou central cooperativ, care să aibă chemarea specială de a face o propagandă stăruitoare pentru înființarea de însoțiri la sate. Spre acest scop acest birou va aranja cursuri cooperative, va publica studii și articole și va ține prelegeri populare; tot acest birou va pregăti toate tipăriturile necesare la înființarea însoțirilor de tot felul și va controla activitatea acestora. Comitetul central al „Asociațiunii“ se va ocupa cu această importantă problemă în proxima sa ședință și nădăjduim că va găsi o soluție norocoasă, ca să se poată începe cât mai curând munca de desrobire

economică a țărânimii. Prin această muncă vom vedea mai bine recunoștința față de marele binefăcător V. Stroescu, care ne sprijinește în străduințele noastre cu atâta dărnicie.

⌘

Episcopia gr.-cat. ungurească. Ziarele ungurești au publicat un comunicat prin care se anunță că chestiunea episcopiei gr.-catolice ungurești este rezolvită definitiv. S. Sa Papa și-ar fi dat invoirea, chiar și după intervenția P. S. Sale Dr. Demetriu Radu, ca episcopia gr.-catolică ungurească să se întemeieze intocmai după dorința guvernului unguresc. Această sancțiune a poftelor imperialismului unguresc ar fi comunicat-o S. Sa Papa prin forurile competente... Nu știm dacă este adevărată această veste extrem de tristă. Din parte românească, corul episcopesc unit, nu a dat nici o lămurire, deși șocim că o îndrumare a opiniei publice românești sub acest raport este absolut necesară. Trebuie să știm și să discutăm în auzul celei mai largi publicități ce putem să facem în fața acestui nou atac unguresc atât de grav, care se ridică la importanța unui atac îndreptat împotriva poporului nostru întreg. Pentru că, dacă vom lăsa fără nici o umbră de rezistență care să se simtă în pături largi, această enormă greșală — o expresie foarte atenuată — a Romei și această lăfăială a năzuințelor destructive ungurești, merităm orice pedeapsă.

⌘

Încurând va apărea „Anuarul Presei Române și al Lumei Politice“ pe anul 1913, pus sub patronajul „Sindicatului Ziariștilor“ din București, a cărei prezidență de onoare e Maiestatea Sa Regina României. Pentru acest anuar se adună informații și dela noi. Recomandăm sprijinul acestei publicații.

.....

Bibliografie.

St. P. Marcovescu, *Lacrimi de copil*. Ploiești, 1912.

Corneliu Moldovanu, *O privire asupra evoluției artei dramatice*. Extras din „Conv. literare“. București, 1912.

Aviz!

Onorații noștri abonați sunt rugați a-și achita sumele cu cari ne datorează până la sfârșitul acestei luni. Celor ce nu vor fi în regulă cu plata abonamentului până la 1 Maiu a. c. li se vor trimite chitanțe prin poștă, pe cari dacă nu le vor răscumpăra, li se va sistă trimiterea revistei.

Administrația.